

5.10.2017

Viite

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 124/2017 vp); asiantuntijakuuleminen 5.10.2017

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 124/2017 vp) ehdotetaan, että työttömyysetuus maksettaisiin 65 työttömyysetuuden maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna, jos henkilö ei ole 65 edeltävän työttömyysetuuden maksupäivän aikana osoittanut aktiivisuutta olemalla työssä yhteen työssäoloehtoa kerryttävään kalenteriviikkoon vaadittavaa työaikaa tai ansainnut yritystoiminnasta vastaavaa tuloa taikka ollut viittä päivää työllistymistä edistävässä palvelussa mainitun 65 päivän aikana. Lisäksi ehdotetaan, että omavastuu aika lyhennetään seitsemästä päivästä viiteen päivään. Pääasiallinen vastuu esityksen valmistelusta on ollut sosiaali- ja terveysministeriöllä ja työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut asian valmisteluun.

Asian valmistelussa on noussut esille kysymys työllistymistä edistävien palveluiden tarjoamisesta. Vaikka työn työnhakija pystyisi omalla toiminnallaan vaikuttamaan etuutensa tasoon, työttömyysetuuden saajalta edellytettävä aktiivisuus esitetyssä aktiivimallissa on osin riippuvainen työllistymistä edistävien palveluiden tarjonnasta.

Hallituksen esityksessä mainittuja työllistymistä edistäviä palveluita ovat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus ja työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu kokeilu, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu työvoimakoulutus, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu kuntouttava työtoiminta. Edellä mainituista palveluista omaehtoisia opintoja ja kuntouttavaa työtoimintaa lukuun ottamatta palveluita rahoitetaan momentilta 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2v) eli työllisyysmäärärahoista. Työkokeilun osalta momentin rahoitus rajoittuu vakuutusturvan tarjoamiseen.

Viimeisimpien seurantatietojen mukaan sidottujen työllisyysmäärärahojen osuus käytettävissä olevista työllisyysmäärärahoista on aiempia vuosia alhaisempi. Vuoden 2017 alusta lähtien palkkatukeen ja starttirahaan varattujen määrärahojen riittävyys on pyritty turvaamaan rahoitus-

mallilla, jossa valtion maksamaa työttömyysetuutta käytetään palkkatuen ja starttirahan rahoittamiseen. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, etteivät työllisyysmäärärahat ole loppuneet kesken vuoden, kuten esimerkiksi kaksi vuotta sitten. Se, että määrärahoja on vielä jäljellä, mahdollistaa muun muassa uusien palkkatukipäätösten ja palveluhankintojen tekemisen myös loppuvuodesta. Jäljellä olevalla sitomattomalla määrärahalla tehdyillä päätöksillä saatava volyymi näkyy pitkälti myös ensi vuoden puolella, koska kuluva vuosi on jäljellä alle kolme kuukautta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 (HE 106/2017 vp) on otettu lisäyksenä huomioon 25 miljoonan euron suuruinen määräraha momentilla 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrittäjäpalvelut, siirtomääräraha 2v). Kyseistä määrärahaa ei kohdennettaisi erityisesti tiettyihin palveluihin, vaan se olisi käytettävissä työttömien työnhakijoiden kannalta tarkoituksenmukaisimpiin palveluihin. Arviolta 25 miljoonaa euroa työllisyysmäärärahaa riittää noin 4 000 henkilötyövuoden volyymiin työllistymistä edistävissä palveluissa, mikä karkeasti arvioiden riittää palveluiden tarjoamiseen noin 8 000–10 000 eri henkilölle. Samalle momentille on tehty vuoden 2018 talousarvioesitykseen myös muita muutoksia vuoden 2017 talousarvioon verrattuna, joten työllistymistä edistävien palveluiden volyymi kokonaisuutena ei välttämättä kasva kuluvaan vuoteen verrattuna.

Työllistymistä edistäviä palveluita ei järjestetä siksi, että työttömät voisivat välttää työttömyysetuuden alenemisen, vaan palvelun on oltava tarkoituksenmukainen henkilön työllisyyden edistämiseksi. Työllistymistä edistäviin palveluihin liittyy aina tarveharkinta, eivätkä käytettävissä olevat määrärahat takaa palveluita kaikille työttömyysetuuden saajille. Aktiivimallin tavoitteena on lisätä työllisyyttä kannustamalla työttömiä työnhakijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen työhaussa koko työttömyyden keston ajan. Ensisijaista on, että lyhytkestoisilla työjaksoilla työtön voi säilyttää etuuden tason ennallaan. Sekä palveluihin osallistumisen että lyhytkestoisten työjaksojen katsotaan edistävän mahdollisuuksia työllistymiseen jatkossa, mikä on mallin pääasiallinen tavoite.

Valmistelun kuluessa on nostettu myös esille alueiden väliset erot mahdollisuuksissa osallistua palveluihin sekä alueiden erot työmarkkinatilanteissa. Työ- ja elinkeinoministeriö jakaa suurimman osan talousarviovuoden työllisyysmäärärahoista ELY-keskuksille alkuvuodesta. Osa määrarahasta jätetään vuoden alussa ministeriöön, jotta myöhemmin ilmeneviin muuttuneisiin tilanteisiin voidaan reagoida. Viime vuosina alueellista jakoa tehtäessä suurin painoarvo on ollut työttömien työnhakijoiden alueellisella jakautumisella. Lisäksi pienemmillä painoarvoilla on otettu huomioon alueittainen vaikeasti työllistyvien määrä sekä aluekohtaiset työttömyysasteet. Jakokriteereillä on pyritty siihen, että rahaa kohdennettaisiin alueille, joissa sille on eniten tarvetta. Lisäksi alueellisia eroja pyritään tasaamaan tukemalla työperäistä alueellista liikkuvuutta liikkuvuusavustuksella.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu myös niin sanottua aktiivisen työhaun mallia. Tässä mallissa työnhakijan velvollisuus hakea työtä määritettäisiin nykyistä tarkemmin. Aktiivimalli ja aktiivisen työhaun malli ovat kaksi erillistä mallia, jotka tulisivat voimaan eri aikaan. Työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemasta mallista ei ole vielä annettu esitystä ja valmistelu jatkuu. Jatkovalmistelussa huomioidaan nyt annettavan aktiivimallia koskevan esityksen mukaiset muutokset ja niiden suhde työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltavaan malliin. Muutosten vaiku-

tuksia muutosten voimaantulon jälkeen tullaan seuraamaan mahdollisten epäkohtien havaitsemiseksi.

Laati:

erityisasiantuntija Ville Heinonen
p. 029 504 7047